

siddere af anden Klasse, naar man er Fæster — og det er jo noget, som hverken det ærede Medlem for Aarhus eller det ærede Medlem for Sorø har benægtet, at saaledes er Stemningen — saa har jeg sagt, at noget af det dumme, man kunde gøre, var at sige, naar de ikke ville have det til offentligt Fæste, skulle de overhovedet ikke have Jord. Et saa taabeligt Standpunkt kunde det ikke falde mig ind at indtage, og jeg antager, at hvis de to ærede Medlemmer vare i den Situation, at de skulde gennemføre Sagen, vilde de ikke tage et saa taabeligt Standpunkt. Derimod har jeg taget det Standpunkt, at vi maa aabne Vejen, saaledes at vi stille Husmændene frit. Hvor der er Stemning derfor, og det kan være, at der er Stemning enkelte Steder, skulle de have Lov til at prøve det, og hvis det gaar godt, vil Stemningen vel blive stigende, saa flere gaa den Vej. Jeg haaber, at det ærede Medlem for Sorø vil give mig Ret i, at det er ganske godt at lade Erfaringen tale i saa Henseende, saa vidt jeg ved var det netop, hvad han hævdede, da vi havde Landarbejderloven for. Nu har jeg givet Adgang til at lade Erfaringen tale, men nu er det ærede Medlem for Sorø højst utilfreds, saa utilfreds, saa han synes, det hele er næsten ingenting værd.

En anden Ting ved dette Forslag er, at det skaber Lodder, der ere større end Husmandsodder. Det er ogsaa noget, som det ærede Medlem for Sorø tidligere har talt ivrigt for. Det er netop saadanne Lodder, som dette Forslag søger at skabe, paa hvilke han tidligere har kastet sin Kærlighed. Denne Gang har man ikke mærket Kærligheden, men jeg forstaar det godt, det er naturligvis udenfor liggende Grunde, som ere komne imellem. Det ærede Medlem sagde, at jeg havde været for haard ved de private Gaardslagtere, for han kendte et Tilfælde med en Herregaard i Holbæk Amt, som var brændt, og private Folk havde stykket den ud saa fortræffeligt, at der var blevet en Række selvstændige Besiddere, som havde det udmærket og ikke for dyrt. De havde ikke gjort det af Hensyn til at faa Gevinst. Jeg vilde nu først gerne vide, om de ere Fæstere, disse selvstændige Besiddere, eller de have Jorden til fri Ejendom. Saa vidt jeg ved, ere de gaaede over til fri Ejendom, saa det ærede Medlem maa anerkende, at ogsaa det maa kunne være godt. Dernæst vil jeg sige, at netop dette, at man ad privat Vej har naaet en saadan Udstykning saa tilfredsstillende, er jo netop et

Vidnesbyrd om, at det kan meget godt gøres ad privat Vej, ad privat Forenings Vej, og at det er ganske urigtigt, naar det ærede Medlem bestandig paakalder Staten i saa Henseende. Her har der jo været en Kreds af Mænd, som have set bort fra den pekuniære Gevinst, og det er netop det, jeg paakalder gennem mit Lovforslag, at der skal dannes saadanne Kredse af Mænd, som slutte sig sammen i en Forening, ville se bort fra den pekuniære Gevinst og udelukkende tænke paa at udstykke en Ejendom, som de finde passer sig for dem, der kunne tænkes at ville købe Jord der, og som det kan stemme med Egnens Interesser. Altsaa, det, at det ærede Medlem viser, at det er gaaet saa smukt i Holbæk Amt, er netop et Argument for, at det er ad denne Vej, vi skulle frem. Det ærede Medlem sagde, at man havde ingen Garanti derved, at jeg havde henvist til Vurderingerne til Ejendomsskyld, naar man skulde bedømme, hvorvidt en Ejendom blev købt til billig Pris, og henviste til Vurderingen af Thaarupgaard. Men Vurderingen af Thaarupgaard var jo som bekendt en Kreditforeningsvurdering og ikke en Vurdering til Ejendomsskyld, og der er heldigvis Forskel paa de to Ting. Jeg har som Medlem af Overskyldraadet erfaret, at der er en meget væsentlig Forskel paa de to Ting, og jeg tror, at man i de allerfleste Tilfælde vil kunne stole paa Vurderingerne til Ejendomsskyld.

Endelig talte det ærede Medlem om Kommunerne og sagde, at jeg havde sagt, at Kommunerne ifølge denne Lov havde Ret til at købe og udstykke Jord. Nej, det var netop det, jeg slet ikke sagde. Jeg sagde, at uafhængig af denne Lov have Kommunerne Ret til, naar de føle Interesse deraf, med Amsraadets Samtykke at købe en Gaard, udstykke den og sælge Parcellerne. Der har ikke hos Kommunerne hidtil vist sig nogen som helst Interesse i saa Henseende, ellers vilde man vel have oplevet, at nogle Sogneraad havde spurgt deres Amsraad, om de maatte gøre det. Det er hidtil ikke sket, men det kunde de saa udmærket godt have gjort, blandt andet fordi de ikke vilde have savnet Penge dertil. Saaledes som Loven er affattet i dette Øjeblik, kunne Kommunerne ikke komme med ind under den, men, som jeg sagde til det ærede Medlem for Hjørring Amts 4de Valgkreds (Thomas Larsen), der er ingen Ting i Vejen for, at der kan forhandles med Indenrigsministeren derom.